

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.).

1

בס"ד | גיליון 59

פרשת ויגש

גיליון מורחב

התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מדה כנגד מדה - סיפור מגדולי ישראל

בוא וראה כמה עמקו מחשבותיו יתברך בענין הגלגול, לתקן בו חסידיו, כי הלא תמצא הריגת זכריה הנביא ע"ה במקדש היתה עבירה קשה וחמורה עד מאד, וכמו שכתוב (איכה ב' כ'): "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא", אך הוא עשה אח"כ נקמה גדולה בדמו הרוחח, שלא שקט ולא נח עד שבא נבזראדן והרג כמה נפשות, סנהדרין וכהנים ותינוקות של בית רבן ויונקי שדים, ובכל זאת לא שקט ועודנו רותח לנקום נקם, עד שדיבר נבזראדן את דבריו באומרו: עד מתי לא תנוח, טובים שבהם הרגתי אם נוח לך שאכלה הכל? ואו שקט ונח (גיטין דף נז.; סנהדרין דף צו:). והנה באמת מאחר שנהרגו כמה אלפים נפשות מכח רתיחת דמו, גם הוא הוצרך לעשות תיקון וכפרה על אבדון רב זה אשר נעשה בישראל בעבורו, ואחר שני אלפים ושלוש מאות שנה ויותר, נעשית כפרתו על הדבר הזה בסוד הגלגול, באסון אשר קרה לבני ישראל קהל עצום ורב בעיר הגדולה פראג, בזמן הגאון רבי יהונתן ז"ל בעל "אורים ותומים", וכאשר מצאתי דבר זה מפורש במכתב העיתי הנקרא "נטע שעשועים" (הנדפס בשנת תרנ"ט) וזהו תמצית הענין:

בעיר הגדולה פראג באה ידיעה בערב שבועות מחצר המלכות ליהודים, שהמלך רוצה לבוא למחר ביום חג השבועות לרחוב היהודים, ולבוא לבית הכנסת הישן לראות דברים עתיקים הנמצאים שם, והיה שמחה וששון ליהודים בזה שהמלך בכבודו בא ברחוב שלהם, והיה ביום השבועות אחר הצהרים יצאו כל הקהל אנשים ונשים וטף, ועמדו צפופים ברחובותם אשר המלך יעבור שמה, וכן עשה ובא הוא והמלכה במרכבה שלהם ונכנסו לבית הכנסת הישן, והראה ליהודים פנים צהובות ודיבר עמהם טובות, (המשך בעמוד 3)

כל אחד קיבל ענשו כפי מה שחטא, יש שנהנה מן העבירה מעט - נהרג בצער מעט, ויש נהנה הרבה - ראה צער הרבה

"... בריש ספר הכוונות, כשישראל נכנסו לארץ והיו שישים רבוא נשמות קדושות, דור אחר דור, ופגמו כל כך בעוון עבודה זרה, וגילוי עריות, ושפיכות דמים וכיוצא. ראה השי"ת בחכמתו שצריך לעשות להם שיחזרו בגלגול. כי העיונות גברו כמו דור המבול, ואז נחרב הבית. ואע"פ שאותם שעבדו עבודה זרה מתו בדור אחר, ואותם שהרגו לזכריה במקדש לא קיבלו ענשם, שכבר מתו, הנה הקב"ה הביאם בגלגול בחרבן הבית כדי לקבל עונשם, וכל אחד קיבל ענשו כפי מה שחטא, יש שנהנה מן העבירה מעט - נהרג בצער מעט, ויש נהנה הרבה - ראה צער הרבה, ולכך בימי גלות בבל ובית שני היו פרים ורבים הרבה, עד כאן דבריו זלה"ה יע"ש. והנה ענין התיקון שיהיה לישראל על ידי הגלגול - הוא ענין נורא ונשגב, כי בלעדי זה אי אפשר שישתלם תיקונם, ולאו [רק] תהיה תועלת הגלגול לתיקון הרשעים אשר שפכו דמים ועבדו עבודה זרה,

אלא יהיה תועלת בגלגול גם לאותם חסידי עליון שנהרגו על ידי רשעי ישראל, אשר מחמתן נתחייבו הרשעים הריגה, ונעשה בהם אבדון וכליון קשה, ולזה אמר הכתוב "דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת" (קהלת א' ד'), פירוש: דור הולך לאותו עולם, ודור בא לזה העולם בגלגול, ועל ידי כן הארץ לעולם עומדת, יהיה לה עמידה וקיום, וכמו שמצינו שאמר הקב"ה לדוד המלך ע"ה שצריך לסבול ייסורין עליו מחמת שעל ידו נהרג שאול ונטרד אדום (דואג האדומי) ואחיתופל, ונהרגו נוב עיר הכהנים, דהצדיק אע"פ שהאחרים הזיקו לו, ומן השמים תבעו עלבוננו, עם כל זה בעי כפרה על אשר נסתבב עונש בזה מסיבתו, והבל נתקן על ידי הגלגול.

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

בס"ד | גיליון 59
פרשת ויגש
גיליון מורחב
התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מדה כנגד מדה בדף היומי - תענית ומגילה

עונש האוכל בשר ושותה יין בתשעה באב

דף ל: "כל האוכל בשר ושותה יין בתשעה באב - עליו הכתוב אומר ותהי עונותם על עצמותם".
"... יתכן שע"ש תוקף האבלות של העם כולו הרי במובן הרחב כל ישראל קרויים אחים כבשר ועצם אחד, וכמ"ש בשמואל (ב' ה' א'), 'ויבואו כל שבטי ישראל אל דוד חברונה ויאמרו לאמר הננו עצמך ובשרך אנחנו', וכ"ה בדה"י (א' י"א א'), ובשמואל (ב' י"ט י"ג), 'אחי אתם עצמי ובשרי אתם'. ולפיכך מי שפוגע באומה כולה ביום אבל האומה על מקדשה עמה וארצה, הרי זה פוגע בבשרה ועצמה של האומה, ומדה כנגד מדה, ותהי עונותם על עצמותם אף לאחר מותו שכלה בשרו".

(עלי תמר, ירושלמי ב"ב דף כד:)

המוסיף תורה - יוסיף חיים, ומי שאינו מוסיף - יאסף

דף לא: "אמר רב מנשיא: וקרו ליה יום תבר מגל (וקראו לו לאותו יום שפסקו בו מלכרות עצים למערכה: "יום שבירת הגרזן", כי באותו יום פסק החוטב מלחטוב מלחטוב עצים למערכה). מכאן ואילך, דמוסיף - יוסיף (מחמשה עשר באב ואילך, מי שמוסיף לעסוק בתורה אף בלילות, ולא רק בימים - יוסיף חיים על חייו. כי מתוך שהלילות נעשים ארוכים יותר, צריך לעסוק בתורה גם בלילה), ודלא מוסיף - יסיף. (תני רב יוסף): מאי יסיף? אמר רב יוסף: תקבריה אימיה (תקברנו אמו. כלומר, ימות צעיר, בלא זמנו)".

פירוש (ע"פ הערוך): ודלא מוסיף, אלא ישן כל הלילה - יאסף. כלומר, מתרשל ואינו מבקש חיים שהרי על התורה כתוב בה "כי הוא חיך ואורך ימך", על כן יאבד חיים.

בשל מה לא זכה יהושע לבן זכר

מגילה דף ג: "אמר לו (המלאך ליהושע): אמש בטלתם תמיד של בין הערבים (בשל המלחמה) ועכשיו בטלתם תלמוד תורה. אמר לו (יהושע למלאך): על איזה מהן באת? אמר לו (המלאך): עתה באתי (שעל העבירה השניה באתי), מיד: וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק, אמר רבי יוחנן: מלמד שלן בעומקה של הלכה".

מלמד שהלך ולן בעומקה של הלכה: "כל זמן ששכינה וארון שרויין שלא במקומן אסורים בתשמיש המיטה לא גרס ליה הכא דמה שייך כאן ובפרק הדר (עירובין סג:). גרס ליה דקאמר שנענש יהושע על שביטל ישראל מפריה ורביה, ל"ל דמה שנענש שלא היה לו בן זכר היה על שביטל ישראל מתשמיש מדה כנגד מדה, אבל שאר עונש בא לו על ביטול תורה".

(תוספות)

בכיה כנגד בכיה

תענית דף כט: "... וכתוב: ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא, אמר רבה אמר ר' יוחנן: (אותו היום ערב) תשעה באב היה, אמר להם הקב"ה: אתם בכיתם בכיה של חינוס ואני קובע לכם בכיה לדורות".

המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה

דף ל: "וחכמים אומרים: כל העושה מלאכה בט' באב ואינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה, שנאמר: שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוב כל המתאבלים עליה, מכאן אמרו: כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה".

העושה מלאכה בתשעה באב, אינו רואה סימן ברכה לעולם

דף ל: "רבי עקיבא אומר: כל העושה מלאכה בתשעה באב - אינו רואה סימן ברכה לעולם".

פירוש: מי שאינו בוכה על צרת הכלל וביום שצריך לשבות ממלאכה על חורבן ביהמ"ק שהיה מקור הברכה לעולם - לא יזכה לראות סימן ברכה לעולם.

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.ה)

3

בס"ד | גיליון 59

פרשת ויגש

גיליון מורחב

התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מדוע נסתלקה השכינה מהאחים

בראשית מ"ה ט"ו: "וַיִּנְשָׁק לְכָל אָחִיו וַיִּבְכֶּה עֲלֵהֶם וְאַחֲרָיו כֵּן דִּבְרוּ אָחִיו אִתּוֹ".

"וינשק לכל אחיו ויבך עליהם עליהם ודאי, על כלם בכה על בי מקדשא דאתחריב תרין זמנין ועל אחיו עשרת השבטים דאתגלו בגלותא ואתבדרון ביני עממיא, ואחרי כן דברו אחיו ואלא כתיב ויבכו, דהא איהו בכה דנצנצה ביה רוחא קדישא ואינון לא בכו דלא שרא עלייהו רוח קודשא".

פירש רבי לוי יצחק שניאורסון זצ"ל: האחים נענשו מדה כנגד מדה, על שסילקו את השכינה מיעקב אבינו, לכן גם מהם נסתלקה השכינה ולא ראו ברוח הקודש (כיוסף) שיבואו בגלגול.

(זהר הקדוש בראשית דף רט:)

יוסף כיבד את ה' – עשה ה' את כבודו מלא וגדול

בראשית מ"ה י"ג: "וַהֲגַדְתֶּם לְאָבִי אֵת כָּל כְּבוֹדֵי בְמִצְרַיִם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר רְאִיתֶם וּמַהֲרַתֶּם וְהוֹרַדְתֶּם אֶת אָבִי הַנֶּהָ".

"כבודי, מלא וא"ו, ממש כבוד גדול, לכך מלא ו'. ומה הוא כבודו? שהיה שובר לכל הבאים מכל הארצות בששת ימי המעשה, וביום שישי היה מכריז ואומר: מחר שבת אסור לעשות מלאכה ולישא וליתן, והניחו פרעה ומצרים לעשות רצונו ולא מיחו בידו, וזהו שאמר לאחיו, והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים, לפיכך "כבודי" מלא וא"ו בזה המקום בלבד, אבל בשאר מקומות חסרים וא"ו, ומנין שכבוד זה מדבר בשבת, כתיב הכא "כבודי", וכתוב התם בשבת (ישעיה נ"ח ג'): 'אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קודשי וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכבוד וכבודו מעשות דרכיך', וכיוון שראה הקב"ה שכבד אותו ושמר מצוותו, עשה כבודו מלא וגדול, וזהו שנאמר (ש"א ב' ל'): 'כי מכבדי אכבד'".

(רמזי רבינו יואל)

דין האדם לעתיד לבוא לפי מעשיו

בראשית מ"ה ג': "וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחִיו אֲנִי יוֹסֵף הָעוֹד אֲבִי חַי וְלֹא יָקְלוּ אָחִיו לַעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵי".

בראשית רבה (צ"ג י'): "ויתן את קולו בבכי ולא יכלו אחיו לענות אותו, אבא כהן ברדלא אמר: או לנו מיום הדין או לנו מיום התוכחה, בלעם חכם של העובדי כוכבים לא יכול לעמוד בתוכחתה של אתוננו, הה"ד (במדבר כ"ב ל'): 'ההסכן הסכנתי לעשות לך כה... ויאמר לא, יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו, הה"ד 'ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו', לכשיבוא הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא, שנאמר (תהלים נ' כ"א): 'אוכיחך ואערכה לעיניך' על אחת כמה וכמה".

יש לעיין בכפילות לכאורה בדברי המדרש שאמר "יום הדין" ו"יום התוכחה", ומדוע הקדים המדרש את הדין לתוכחה, שענין הדין הוא שהקב"ה יתן לאדם קודם לפסוק את דינו בעצמו, ורק אח"כ יוכיח לו הקב"ה ויאמר לו: "לשיטתך" מדוע כלפי רצון ה' זלזלת בתורה ובמצוות, ובזה אתי שפיר לשון המדרש "לפי מה שהוא" והיינו לפי ההכרעה של האדם בעצמו הקב"ה יוכיח אותו, שבדברים גשמיים, הנהגתו להדר וכו', ובדברים שקשורים לרוחניות שם זלזל. וזה שהביא המדרש ראיה מהפסוק בתהלים "אוכיחך ואערכה לעיניך", והיינו שהתוכחה תהיה לפי מה שהאדם בעצמו יחרוץ את הדין, וכמו שהיה עם דוד המלך ונתן הנביא.

וכן תהיה ההנהגה במידת הדין לעתיד לבוא, שהקב"ה ימצא סתירות מיניה וביה בהנהגה של האדם בעצמו, וכגון אדם שקונה ריהוט, בגדים וכו' לו ולמשפחתו, ודואג לסוג הכי טוב, לסחורה הכי מהודרת ואיכותית, ומאיך כשמיגיעים לקנות חפצי שמים וכגון ד' מינים וכו', שם מתחשבת על כל שקל וקונה את המצוות הכי זולות בשוק, ועל דא הקב"ה מראה לו "לשיטתך" אתה בזבזן או קמצן, ועד כמה שכלפי ענייני העוה"ז היית "בזבזן" ומהדר לקנות את כל החפצים הכי יקרים, א"כ גם כלפי חפצי שמים היה לך להיות "בזבזן"...

וכן אדם שמתקשה לקום מוקדם לתפילה וכו', ומאיך כאשר יש טיול או איזה טרדה אחרת לאדם, כגון משפט או תור לרופא וכו', הוא יקום מוקדם מאוד, ועל דא יתבע הקב"ה את האדם, האם אתה עירני או רדום, ומדוע כלפי המצוות והתפילה היית רדום, ומאיך בענייני העוה"ז מיהרת לקום וכו'.

וכמו שמצינו בתנא דבי אליהו (פרק י"ד), שפגש אליהו הנביא אדם שלא היה בו ריח תורה ומצוות, והיה כל הזמן מתלוצץ כנגדו, ושאל אותו מה תענה ליום הדין, וענה לו המתלוצץ, רבי לא נתנו לי חכמה ובינה מהשמים שאוכל ללמוד, ושאל אותו אליהו במה אתה עוסק, וענה לו, בדיג. וטען לו אליהו, ומה להביא פשתן, ולארוג מצודות, ולהשליך לים ולהעלות דגים מן הים נתנו לך בינה ודעה מהשמים, לדברי תורה שכתוב בה "כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו", עת"ד המדרש. והיינו שאתה סותר את עצמך מיניה וביה, ומיד הרים קולו וביכה וחזר בתשובה, וה' יעזרנו לחזור בתשובה אמיתית ולא נבוש ולא נכלם ליום הדין וליום התוכחה, אמן.

(ע"פ בית הלוי)

מדה כנגד מדה לתענית עשרה בטבת

הסיבה למצור על ירושלים

ראש השנה דף יח: "צום העשירי - זה עשרה בטבת, שבו סמך מלך בבל על ירושלים, שנאמר: ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחודש העשירי בעשור לחודש לאמר. בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים. ואמאי קרי ליה עשירי - עשירי לחודשים".

אמרו חז"ל (יומא דף ט:): שאנשי בית המקדש הראשון נהגו ביושר וכראוי כלפי חוץ, אך בפנימיותם היו מלאים תועבות. מדה כנגד מדה, הוקפה העיר במצור, כדי להראותם שחיצוניות המקיפה את הפנימיות אין בה כל ערך ותועלת, אם אינה חודרת לתוך הפנימיות.

(שפע חיים, תורה ומועדים, ח"ה עמוד רע"ח)

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

4

בס"ד | גיליון 59

פרשת ויגש

גיליון מורחב

התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

וביום האחרון נשק את בניו ואת אשתו ויעש כאשר חשב, והלך לחצר הממשלה והודה על עצמו בכך, ויאסרוהו בנחושתיים ויביאוהו אל רחוב היהודים לפני פתח בית הכנסת, אשר שם הושלכה האבן לפני רגלי המלך, כדי להמיתו שם במוות אכזרי, וכל היהודים נתקבצו שם והיו בוכים עליו מאד, ויסובבוהו אנשי חיל ורחמים חדים בידם ויעמוד על רגליו ויאמר: ה' נתן וה' לקח, יהי שם ה' מבורך, ואז תכף ומיד דקרו אותו ברמחים ועשאוהו ככברה ממש, ויתאבלו עליו כל בני ישראל בפראג שלושה ימים, ועשרה ימים הדליקו כולם נרות לכבוד נשמתו.

כאשר עברו שלושת ימי האבל הכבד שעשו לו, חלם הגאון רבינו יהונתן ז"ל חלום, כי שמעון הצדיק הנזכר היה מזרע זכריה הנביא אשר הומת בחרב ישראל במקדש ה'. והנה אחר שנתיים ימים מן האסון הזה נחרץ מוות על המשנה [למלך] אשר נתפס בעונו שביקש שלוח יד במלך, והוא המשנה אשר הלך אצלו ראש הקהל לבקש ממנו לעשות הצלה ליהודים בדבר הזה וגירשו בבזיון, והנה קודם שנהרג המשנה הזה שלח אחר הגאון רבינו יהונתן ויאמר לו בפומבי כי הוא אשר שלח קודם שנתיים ימים את אחד מאנשי סודו לבוא בתי היהודים דרך גגות להשליך את האבן על המלך להמיתו, וזה היהודי הנהרג נקי היה בדבר, ולכן נתן להרב ממון הרבה מרכושו לתתו להאלמנה והיתומים של היהודי שמעון שנהרג על לא חמס בכפו, עד כאן המעשה בקיצור.

"שמעון הדומם" וגלגול זכריה הנביא הבא להשלים התיקון

והנה כל איש מבין כי הגם שהרב אמר שחלם שהיה שמעון הנזכר מזרע זכריה הנביא ע"ה, הדבר מובן דהכוונה שהיה גלגול זכריה הנביא ע"ה, אך להיות כי על ידי רתיחת דמו נעשה בישראל אבדון רב של כמה נפשות, הנה עתה בא בגלגול לתקן את עצמו שהוא מסר עצמו למות כדי להציל נפשות רבות מישראל למאות ואלפים, ראה מה עמקו מחשבותיו יתברך שנתאחר התיקון הזה עד אחר שני אלפים ושני מאות שנה ויותר.

והרי לך תועלת הגלגול כמה גדולה ועצומה היא גם לחסידי עליון, באופן שהגלגול הוא מנקה לכל אדם נקיון גמור ושלם עצום ונורא, ולא נשאר עליו שמץ חטא, אפילו מה שהוא, הן בדיני אדם הן בדיני שמים, וזה הוא חסד גדול מאת השי"ת, לכן גלגול גימטריא חס"ד".

(נחמת ציון, פירוש לאיכה עמוד פ"ט, לרב הבן איש חי זיע"א)

(המשך הסיפור מעמוד 1)
ובראשם היה עומד הגאון רבינו יהונתן ז"ל מהודר בכבוד תורתו וגאונו, ועמו ראש הקהל רבי פייבוש אשר יש לו נשיאות פנים בחצר הממשלה.

ואחר שיצא מבית הכנסת ובא לרכוב הוא והמלכה במרכבה שלהם, ראו והנה נזרקה אבן גדולה מאחד בתי היהודים, ולהיות מזל המלך תקיף ומוצלח, החטיאה המטרה ותפול לרגלי המלך, ולולי מזל המלך ניצח, היה המלך מת באבן הגדולה הזאת, וכל היהודים העומדים חשכו עיניהם מראות את האסון הנורא הזה, ואימת מוות נפלה עליהם, והמלך עלה למרכבה סר וזעף וחמתו בערה בו ושב אל ארמונו בזעם גדול, ולעת ערב הושלח להגאון רבי יהונתן גליון חרות בו דבר מלכות, פקודה נמרצה מאת המלך שצריכין היהודים להסגיר בידו את הנבל אשר הזיד לעשות הדבר הרע הזה, להשליך האבן במרכבת המלך, ואם לא ימצא הבוגד הזה בעוד שמונת ימים ינתן כל רחוב היהודים לבז ולמשטה, ונשמו כל בתיהם וגם כל יושביהם יתמו בחרב.

וקרא הרב דברי הגליון הזה לכל הקהל אשר עמדו לשמוע מה הגזרה הבאה בו, ויתאבלו העם מאד ונהפך ששון החג וכו', אך צווה הרב לשמור קדושת החג ובל יענו נפשם בו בצום, ונחם אותם לפי שעה [שאפשר] לעשות השתדלות בריצוי לבטל הגזרה, ואחר החג הלך ראש הקהל רבי פייבוש אצל המשנה למלך שהיה אוהבו להתחנן אליו לעצור הרעה בעד הקהל, ולהמליץ טוב עליהם לפני המלך, והמשנה גירש את ראש הקהל והוציאו בבזיון באומרו: אין לכם תקוה בדבר הזה אם לא יביאו את הבוגד לחצר המלכות, ואז כל הקהל נתייאשו מכל מיני תוחלת של השתדלות וביטול מלאכה, אנשים ונשים, ושום יהודי לא יצא מן רחוב היהודים אשר בפראג החוצה, בכל שלושה ימי הצום ישבו כל הקהל על הקרקע בבית הכנסת בוכים ומתחננים לפני א-ל עליון על גאולת נפשם ונשיהם וטפם.

והנה נמצא שם בפראג איש אחד חייט עני זקן ושמו שמעון, והיו העולם קורין אותו "שמעון הדומם", מפני שלא היה לו עסק ודברים עם שום אדם, כי אם רק עוסק במלאכתו לפרנסת ביתו, ולומד כמה שעות ביום פרקי משניות, והיה ירא ה' בתכלית. והנה האיש הזה עלתה על לבו מחשבה נוראה להעלות את נפשו כליל לקרבן להצלת נפשות רבות של בני עמו, וחשב שהוא ילך לארמון המלך ויודה על עצמו אשר הוא עשה הנבלה הזאת להשליך את האבן, כדי שיהרג הוא, וכל היהודים ניצולים,

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א)

5

בס"ד | גיליון 59

פרשת ויגש

גיליון מורחב

התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

הבאת הכסף לבית פרעה, גרמה לערוב לבוא אל ביתו

בראשית מ"ז י"ד: "וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשִׁבְרַת אֲשֶׁר הֵם שֹׁבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת הַכֶּסֶף בֵּיתָה פְּרָעֹה."

ביתה פרעה: "ב' במסורת. את הכסף ביתה פרעה. ערב כבוד ביתה פרעה (שמות ח' כ'). בשביל שלא זכר הטובות שעשה לו יוסף והביא כל הכסף לביתו, על זה בא הערוב תחלה ביתה פרעה".

(בעל הטורים)

מי שלא מביט אל צרת אחיו – לא ירצה ה' להביט בו

בראשית מ"ד כ"ג: "וַתֹּאמֶר אֵל עֲבָדֶיךָ אִם לֹא יֵרֵד אֲחֵיכֶם הַקָּטָן אִתְּכֶם לֹא תִסְפְּנוּ לְרָאוֹת פָּנָי." כלל ישראל הם עבדי ה', ואליהם פונה הי"ת בפסוק זה: "ותאמר אל עבדיך" (ישראל), "אם לא ירד אחיכם הקטן אתכם" – אם לא תרצו "לרדת" ממקומכם, לשמוע ולראות בצרת "אחיכם הקטן" (היינו, מי ש"מתחתיכם" המצוי בצרה), "לא תוסיפון לראות פני" – גם אני לא אפנה לשמוע ולראות בצרתכם!

(ע"פ רבי לוי יצחק מברדיטשב זצ"ל)

על שבישרה ליעקב "עוד יוסף חי" והפיחה בו רוח חיים – זכתה להיכנס בחיים לגן עדן

בראשית מ"ו י"ז: "וַיִּבְנֵי אֲשֶׁר יִמְנָה וַיְשׁוּבָה וַיִּשְׁוֵי וַיְבָרֵךְ וַיִּשְׂרַח אֲחֵיהֶם וַיְבַנֵּי בְרִיעָה חֶבֶר וַיִּמְלְכֵי אֵל."

ובניו של אשר ימנה וישוה וישווי ובריעה ושרח אחותם שנלקחה כאשר היא חיה לגינתו [גן עדן] על שבישרה ליעקב שיוסף חי היא הצילה ליושבי אבל מדין מיתה בימי יואב ובניו של בריעה שירדו למצרים חבר ומלכיא"ל.

פירושו: על שבישרה ליעקב "עוד יוסף חי" והפיחה בו רוח חיים – זכתה שרח להיכנס בחיים לגן עדן.

(תרגום יונתן, מתורגם)

מתוך התבוננות במדה כנגד מדה, ידע יעקב אבינו שיוסף אכן חי

בראשית מ"ה כ"ז: "וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו אֶת כָּל דְּבָרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִים וַיֵּרָא אֶת הָעֲגֻלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף לְשֵׂאת אֹתוֹ וַתַּחֲיֵי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם."

"... ובחיבורי עוללות אפרים מאמר תקל"ג בארנו כי למד מן פרשת עגלה ערופה שיוסף חי, כי כמו שמודדין מדידה גשמית לראות לאיזה עיר קרוב החלל ולתלות העוון באותה עיר, כך מודדין השערה ומדידה שכלית באיזה עוון מת זה אם בעוון עצמו, אם בעוון קרוביו, או בעוון בני עירו, ומי שהוא קרוב ביותר אל החלל לתלות בו הוא צריך כפרה, על כן שלח לו יוסף פרשת עגלה ערופה כדי שמתוכה יתבונן יעקב איזה חטא גרם לו ליעקב להיות בצער כל הימים הללו, ויחפש וימצא שזה החטא שלא קיים מצות כיבוד אב ואם עשירים ושתים שנה גרם לו להיות בצער זה עשירים ושתים שנה, שלא יהיה מכובד גם הוא מבנו החביב עליו ביותר, ומזה התבונן שוודאי יוסף חי כי אילו היה מת אם כן יהיה יעקב בצער זה יותר מן עשירים ושתים שנה ויסבול יתר על מה שחטא ולא יהיה העונש מדה כנגד מדה, לכך כשראה העגלות וזכר לפרשת עגלה ערופה מיד ותחי רוח יעקב אביהם".

(כלי יקר)

לרפואה שלמה: **בן ציון בן חיה** ★ לעילוי נשמת: הרב **ברוך בן יוסף ז"ל**

להנצחות, הקדשות ופרטים על הספרים 054-251-0336 קו אמריקאי: 646-340-5403

WEB: WWW.TORAH24-7.COM/SEFORIM-HEBREW EMAIL: ap@torah24-7.com

